

Р е ц е н з и я

От проф. д-р Нели Бояджиева, СУ „Св. Кл. Охридски“
върху трудовете на гл. ас. д-р Александър Иванов Ранев
който участва в конкурс, обявен в ДВ, Бр. 24/17 май 2023 г.

За академична длъжност „Доцент“ в СУ ”Св. Климент Охридски” – ФНОИ
Област на висшето образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2.
Педагогика/Теория на възпитанието/

Биографични данни и академично развитие

Конкурсът е обявен в ДВ Бр. 24/17 май 2023 г. Представените документи отговарят на необходимите минимални изисквания и процедури в ЗРАСРБ.

Гл. ас. д-р Александър Ранев е единствен кандидат в конкурса. Той е роден на 13.09.1973 г. в гр. София. Всички степени на висше образование реализира във ФП на СУ „Св. Кл. Охридски“ – ОКС „Бакалавър“ по специалност „Педагогика“, 2002 г. и ОКС „Магистър“ по специалност „Мениджмънт на образованието“, 2004 г. От 2005 до 2008 г. е редовен докторант. През 2010 г. защитава дисертация „Учителят като мениджър на класа“ с научен ръководител доц. д-р С. Николаева и придобива ОНС „доктор“ по педагогика.

Трудовият стаж на кандидата включва: домакин в Софийска библиотека/2001-2004/, възпитател в ССУ да деца със слухови увреждания /2004-2006/, хоноруван преподавател по педагогика в СУ „Св. Кл. Охридски“ – ФП /2008-2010/, ръководител на проект във Фондация „Партньори-България“/2009-2010/, психолог в Защитено жилище ЗАЕДНО /2001-2021/, гл. асистент в СУ /от 2011 досега/. През 2011 г. след спечелен конкурс за асистент по педагогика е назначен в СУ „Св. Кл. Охридски“- ФНПП, Катедра „Социална педагогика и социално дело“. Със заповед на ректора е преназначен като главен асистент. Има 22 години трудов стаж – 17 години в СУ „Св. Кл. Охридски“/ 5 години във ФП като редовен докторант и 12 г. във ФНПП/ ФНОИ като главен асистент/. Педагогически стаж на терен 22 г. - две години възпитател в ССУ и 20 години – психолог в защитено жилище.

Преподавателската дейност на гл. ас. д-р Александър Ранев е изцяло насочена към проблемите на възпитанието и социалната педагогика. Той води основни и избираеми лекционни курсове пред бакалаври и магистри от различни педагогически специалности във ФНОИ и ФП на СУ ”Св. Кл. Охридски“. Цялата образователна и академична кариера като университетски преподавател осъществява в Алма Матер, но паралелно работи и в полето на социалната практика като управлява социални проекти в НПО и осъществява непосредствена социална подкрепа на деца и младежи в риск. Така той олицетворява един профил на университетски преподавател с непосредствен опит в социално-педагогическа работа на терен, в полето на която прави своите научни наблюдения и изследвания.

Той се реализира като търсен и високо ценен преподавател от студентите. Отговаря за организацията на обучението по практика и пред-дипломен стаж в ОКС „Бакалавър“ в специалност „Социална педагогика“ във ФНОИ. Участва в подготовката на

документи за акредитиране на ОНС „Доктор“. Бил е участник в тематични проекти по Фонд „Научни изследвания“ на СУ, а на един е бил и ръководител във ФНОИ / 2021 г./ Освен възложените курсове по педагогика, разработва и специализиран курсове като преподавател - „Мениджмънт на класа“, „Медиация и решаване на спорове“, „Позитивни подходи и физическа намеса при работа с деца“/съвместно с гл. ас. д-р Цв. Николов/ и др. Има дипломи за допълнителна квалификация по медиация и он-лайн обучение в СУ.

Преценка за количество, жанрово групиране и тематика на научната продукция

Основната научна продукция е изцяло в професионалното направление и отговаря изцяло на научната специалност, по която е обявен конкурсът Педагогика/теория на възпитанието/. Списъкът обхваща само публикации след защитата на дисертацията - общо 14, направени в период от десет години 2013-2022 г. По жанр и тематика те отговарят на минималните изисквания за кандидастване за академичната длъжност „Доцент“.

Публикациите са разпределени по жанрове както следва: 2 самостоятелни книги от монографичен тип, които са рецензирани /едната е представена като хабилитационен труд/; пет статии в научна периодика - в реферирани списания, две от които са в съавторство / „Професионално образование“, „Педагогика“, „Стратегии на научата и образователната политика“/; четири статии и научни доклади са отпечатани в нереперирани издания- научни сборници; три публикации обозначени като студии в нереперирани издания с научно рецензиране /2 бр. в ГСУ „Св. Кл. Охридски“ и 1 бр. в сп. „Педагогически новости“ на РУ „А. Кънчев“/; една публикувана глава от колективна монография в съавторство.

Две от статиите са по темата от дисертационния труд са публикувани след защитата /2013 и 2014/. Публикацията в сп. „Педагогически новости“ не отговаря на формалните изисквания за студия и следва да се приеме като статия.

На рецензиране подлежат следните публикации: 2 самостоятелни монографии с научно рецензиране; 1 глава от колективна монография в съавторство; 3 статии в реферирани списания /една в съавторство/; 5 статии и доклади в нереперирани издания, 2 самостоятелни студии. Всички публикации са по темата на обявения конкурс.

Анализът на тематиката в списъка показва, че има повторения в заглавията и в съдържанието на публикации издадени в различен тип издания и затова се редуцират.

На самостоятелно рецензиране и оценка подлежат следните трудове за конкурса:

- Монография-хабилитационен труд: „Позитивно възпитание и поведенческа промяна“, 2022, 215 с.
- Монографично издание: „Петър Дънов за възпитанието“, 2018, 162 с.
- Статии: „Практики на неформално образование в социална услуга, „наблюдавано жилище“, Педагогика, 2018 г., Антология, 2018
- Статии: „Възпитателни аспекти в социалната услуга „Наблюдавано жилище“, Юношеството, научен сборник 2019 и студия в ГСУ „Св. Кл. Охридски“, 2020
- Статия: „Приложение на медиацията в социалните услуги за пълнолетни“, 2020

- Студия: „Приложение на медиацията при работа с деца и младежи“, ГСУ, 2021
- Статия в съавторство: “Нагласи, очаквания и интереси сред студенти за образование и кариерно развитие в социално-педагогическата сфера“, 2022

Тези публикации отразяват значими за възпитателната социално-педагогическата работа проблеми, в които авторът има приоритет като практик и изследовател.

Критична преценка на водещите идеи и приносите в научната продукция

Основният монографичен труд, обозначен като хабилитационен, е на тема *„Позитивно възпитание и поведенческа промяна. Работа с деца с предизвикателно поведение“*, УИ „Св. Кл. Охридски“, 2022, 215 с.

Той представя в цялостен вид търсенията на автора на основата на дълбока вътрешна личностна ориентираност към хуманистична парадигма за позитивно възпитание. Той прилага уместен научен подход затеоретико-приложен тип изследване на основата на богатата си педагогическа практика като възпитатели и психолог с деца с проблемно поведение, които проучва в действие. Резултатът е сполучливо съчетание на теоретичен анализ с емпирична проверка на резултати от практическа социално педагогическа работа по случай с деца с предизвикателно поведение.

Позитивно ориентираното възпитание е в основата на търсенията на автора от началото на академичния и професионален път. На тази тема са посветени е някои статии и научни доклади и глава от колективна монография. Предизвикателното поведение е било винаги актуален проблем за методиката на възпитанието, а в настоящия етап на ескалация на деструктивни форми, негативни фактори и трудности в само-утвърждаване на децата, доказването на възможностите на т.нар. позитивното възпитание е значим научен проблем.

С вещина авторът представя теоретико-приложните измерения на т. нар. позитивно ориентирано възпитание. Първоначално се обосновава същността на феномена предизвикателно поведение и основните принципи на позитивно ориентираното възпитание. На тази основа се представя рамката на метода „работа по случай“ и стратегиите и методите за справяне с предизвикателното поведение.

Авторът описва свое групиране за факторите и връзките им с предизвикателното поведение, произтичащи от физическа, душевна и духовна подструктури и от околната среда. Накратко представя и профила на възпитателя, който работи с деца с предизвикателно поведение. В последната част се описват резултати от емпирично изследване на работата по случай с общо 39 деца в Центровете за работа с деца.

Особено ценни за методиката на изследване и свидетелство за практическия научен инструментариум на проучване са приложенията като неразделна част от монографията.

Този труд допринася за поставянето на една от основните сфери на социалната педагогика на научна и апробирана основа и за утвърждаване на хуманистичния подход в работата по случай в методиката на възпитателната работа с деца.

Предварителни етапи от изследване по темата на монографията с различни варианти на позитивни подходи и акценти в работата с деца са представени в статии в

съавторство, при които кандидатът е на първо място : Ранев А., Николов, Ц., (2017) *Позитивен подход и физическа намеса при работа с деца с предизвикателно поведение*. сп. Педагогика. 4/2017 528-537; Ранев, А., Николов, Ц., (2014). *Превенция и кризисна интервенция при работа с деца с поведенчески затруднения*. В колективна монография: Академични полета на социалната педагогика. УИ „Св. Кл. Охридски“. Тези статии показват началото на трайния интерес на автора към приложението на позитивния подход в работата с децата за превенция и кризисна интервенция при поведенчески затруднения. Моделът за позитивен подход и физическа намеса предложен от екипа при деца с предизвикателно поведение е популяризиран в различен тип обучения, в специализиран курс за студенти и от демонстрации педагози и помагачи специалисти, които го оценяват високо и прилагат в практиката.

Второто монографично издание е „*Петър Дънов за възпитанието*“, 2018, 162 с. Този труд на д-р Ал. Ранев отразява неговия дълбок интерес и желанието му да популяризира и допринесе за съвременна научна оценка на педагогическите послания и практики в учението на Петър Дънов. В това издание има опит за критично представяне на съвременни варианти на приложение на идеите и принципите на „слънчевата педагогика“ от последователи и педагогически реформатори. Той изнася с ентузиазъм и убедително пред педагогически специалисти аргументи за съвременна оценка на идеите на Учителя.

В други свои публикации след монографията авторът запознава читателите с основни елементи от учението на Дънов като за пръв път представя трудове с възпитателна насоченост на негови близки последователи в статията *Основни методи и принципи в педагогиката на Петър Дънов – история и съвременност*, 2020 г.

Д-р Ранев описва и *практически измерения на неформалното учене и възпитание в Слънчевата педагогика* и анализира актуални аспекти на възпитателната работа и практиките на неформалното образование в социалната услуга „Наблюдавано жилище“. С това обогатява приложните полета на социалната педагогика. Статията „*Възпитателни аспекти в социална услуга "Наблюдавано жилище*“, 2019 , е цитирана два пъти.

Най-нов изследователски интерес се констатира в областта на *приложение на медиацията в социалните услуги* - за пълнолетни /2020 г./ и при работа с деца и младежи“ /2021 г./ Тази тема е сравнително нова за приложните полета на социалната педагогика, в която авторът заявява присъствие. Той има и допълнителна квалификация в тази област и самостоятелен курс за студенти за приложението на медиацията в социалните услуги.

Последната най-нова публикация е направена във връзка с участие в тематичен проект и е отпечатан като статия в съавторство: „*Нагласи, очаквания и интереси сред студенти за образование и кариерно развитие в социално-педагогическата сфера*“, 2022.

Приноси моменти в научната продукция

Обогатява се методиката на социално-педагогическа работа с деца с изследване на актуални стратегии за подкрепа чрез хуманистичен подход на позитивно възпитание.

Усъвършенстване на инструментариума и функционалната оценка в работа по случай с вариант на показатели ориентирани към ресурсите и уменията за справяне на децата.

Систематизиране на теоретико-практическите измерения на възпитателните и педагогически идеи на Петър Дънов и описване на проекцията им в педагогическа реалност днес. Изясняване на съдържанието и практическите измерения на идеите, сравнение с признати алтернативни модели и представяне на българския модел.

Проучване на спецификите на възпитателната и образователна подкрепа в социални услуги за пълнолетни. Въвеждане на различни гледни точки върху процесите и дейностите в социалните услуги чрез разглеждането им през призмата на неформалното образование в подкрепа на личностното развитие на потребителите.

Представяне и аргументиране на съдържателните измерения на професионалния профил на възпитателя на основата на проучване на характерни стратегии за подкрепа, особености на ролевите взаимодействия и основни подходи във възпитателната работа.

Обогатяване на вижданията в методиката на възпитателната работа чрез разглеждане на приложението на медиацията при работа с деца и младежи и като педагогически метод в системата на социалните услуги за пълнолетни.

Забелязани цитирания

Цитиранията отразяват необходимо и достатъчно присъствие на публикациите в университетски издания у нас. Те покриват изискванията за необходими точки във връзка с обявения конкурс. Те са 16 на брой: 6 бр. по показател Д 11. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация/сп. „Педагогика“/- 90 т.; 9 бр. по показател Д 12: Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране- 90 т.; 1 бр. по показател Д 13: Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране – 5 т.

Цитиранията в авторската справка са най-много в периода 2020-2023 г. – 12 бр. Откритите преди това в периода 2011-2015 са на автореферата и дисертацията.

Най-често са цитирани са четири публикации - общо 10 пъти

1. Ранев, А. (2013). Съдържателни и практически измерения на мениджмънта на класа като работна (физическа) среда. Професионално образование, XV,2,105-114- 4 пъти;
2. Ранев, А. (2008). Личностно- професионален профил на учителя като мениджър на иновационни дейности, сп. Педагогика“, 4 - 2 пъти;
3. Ранев, А. Учителят като мениджър на класа. Автореферат. СУ.С., 2010 – 2 пъти;
4. Ранев, А. (2018). Възпитателни и образователни практики в социална услуга „наблюдавано жилище“, ГСУ-ФНПП т. 111, 185-207 - 2 пъти

Няма забелязани цитирания на монографичните издания на кандидата. Има две цитирания от съавтора на д-р Ранев на техни общи статии, които са тип авто-цитирания.

Критични бележки и препоръки

Препоръките за бъдещото научно-изследователска работа се отнасят до разширяване на обхвата и задълбочаване на критичния анализ в проучванията. По отношение на представителността на публикациите, тяхното количество и жанровото разнообразие в научната продукция, може да се пожелае повишаване на активността в издаване на университетски учебници и/или помагала и публикации в чужбина. Добре е да не се повтарят заглавия и съдържание в различен тип издания.

Критичните бележки към авторската преценка на приносите е, че са твърде описателни и не извеждат на преден план научните постижения, а по-скоро описват проблемните съдържателни области, в които авторът смята, че има научни приноси.

Лични впечатления

Познавам д-р Александър Ранев от постъпването му като асистент в Катедрата от 2011 г. Още тогава ми направиха впечатление неговите качества на последователност и неотклонност в следването на свои научни интереси, съчетани с практически опит, подхранвани от дълбока личностна ангажираност с избирането на изследователски и педагогически подходи. Той е бил асистент в курсовете по теория на възпитанието, които съм водила в бакалавърска степен. С удовлетвореност съм проследила развитието на педагогическите му умения като преподавател, високо оценявани и от студентите. С ръководството на тематичен научно-изследователски проект във ФНОИ през 2021 г. той показва капацитет и като организатор на научни изследвания в екипна теренна работа. Като колега и преподавател той проявява коректност, точност в отговорност в работата си.

Хабилитацията на гл. ас. д-р Александър Ранев ще помогне за укрепването на академичния състав на Катедра „Социална педагогика и социално дело“ във ФНОИ с доказал своите възможности изследовател и преподавател по теорията на възпитанието и методиката на социално-педагогическата работа. Предстои му път за развиване, доказване и реализация като ръководител на дипломанти и докторанти, изследователски проекти за бъдещи по-мощни проучвания като разширява обхвата на научната проблематика.

Заклучение

Въз основа на цялостната количествена и качествена преценка на научната продукция и на изведените основни приносни моменти, предлагам гл. ас. д-р Александър Иванов Ранев да бъде избран на академичната длъжност „доцент“ в Област на висшето образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика/Теория на възпитанието/

22.06.2023 г.

Рецензент:

Проф. д-р Нели Бояджиева